

Övervakning av vattenkvalitet på västkusten med hjälp av ålgräs – erfarenheter och framtida möjligheter

*Mats Lindegarth, Robin Svensson, Maria Asplund, Per Bergström och Per Moksnes
Institutionen för Marina Vetenskaper, Göteborgs universitet.*

Statusbedömning av makrovegetation i Västerhavet

- Tillståndsbedömning viktig inom WFD (och MSFD)
- Inga eller dåligt fungerande indikatorer för vegetation
- Ej samordnade eller saknade provtagningsmetoder.
- Övervakningsprogram med mycket dålig täckning och representativitet

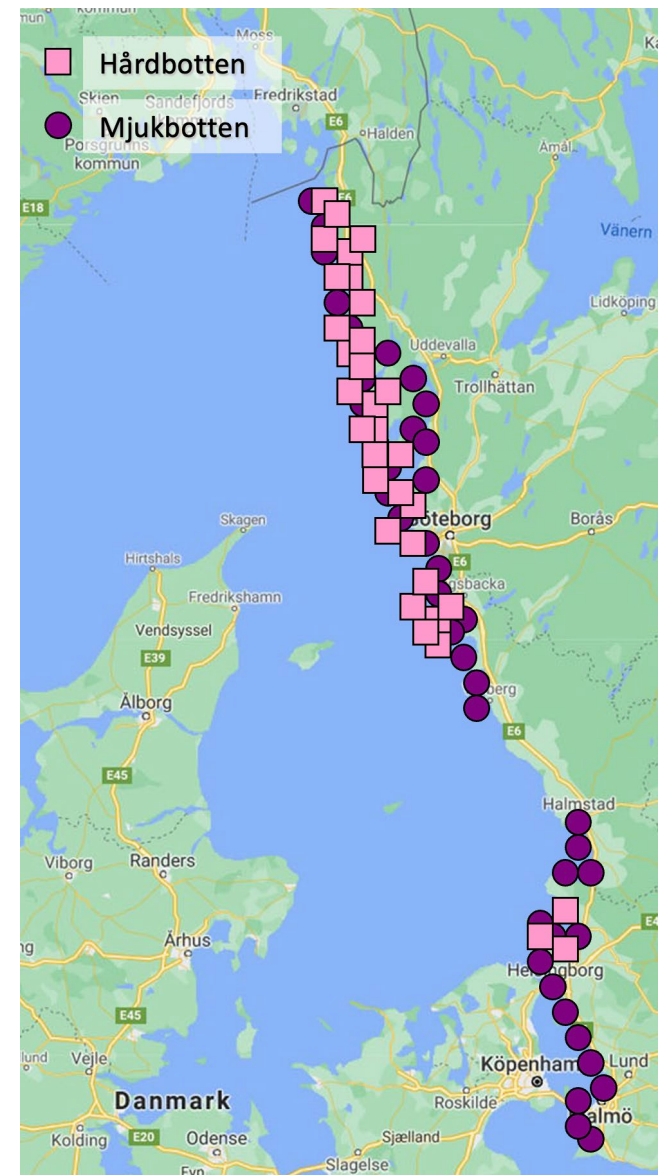

Table 4.2. Macrophyte indicators used in assessing the ecological quality of coastal waters in Sweden and changes suggested by WATERS.

Indicator	Acronym	Suggested revisions and comments
Multi Species Maximum Depth Index ¹	MSMDI	Not recommended for further use
Depth limit of eelgrass		New suggested indicator for soft substrate in the Kattegat and Skagerrak
Cumulative cover		New suggested indicator for hard substrate (all coasts) ³ and for soft substrate in the Baltic Sea and Gulf of Bothnia
Species richness		New suggested indicator for hard substrate (all coasts) ³ and for soft substrate in the Baltic Sea and Gulf of Bothnia
Macrophyte Sensitivity Index ²	Mi _c /MI _a	New optional indicator for soft substrate in the Baltic Sea and Gulf of Bothnia

Övervakningsprogram

Enheter	Antal VF	Kommentar
Totalt VF	105	7 typer
Övervakade VF	100	≈95%
Hårbotten	29	3 lokaler med vardera 1 transekt
Mjukbotten	85	5 lokaler med vardera 5 mätpunkter
Varav båda	15	Inkluderade ovan

- Viktig barnkammare
- Stabiliserar sediment
- Bra kolsänka
- Hög biodiversitet

© Eduardo Infantes

Tillstånd?!

© Eduardo Infantes

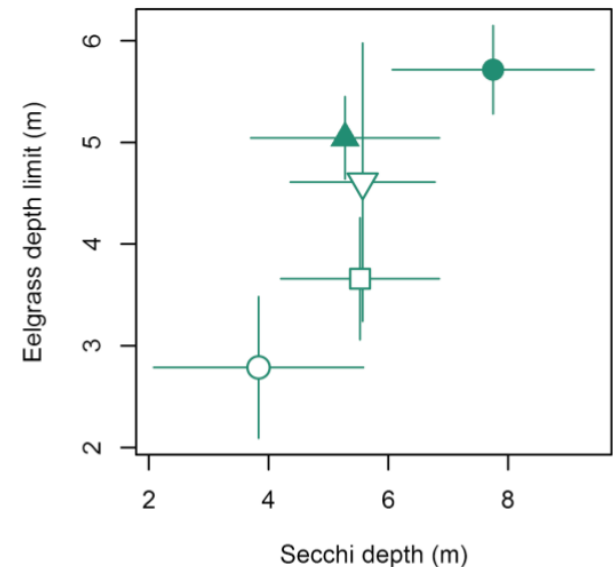

© Eduardo Infantes

Nedre utbredningsgräns för ålgräs (*Zostera marina*)

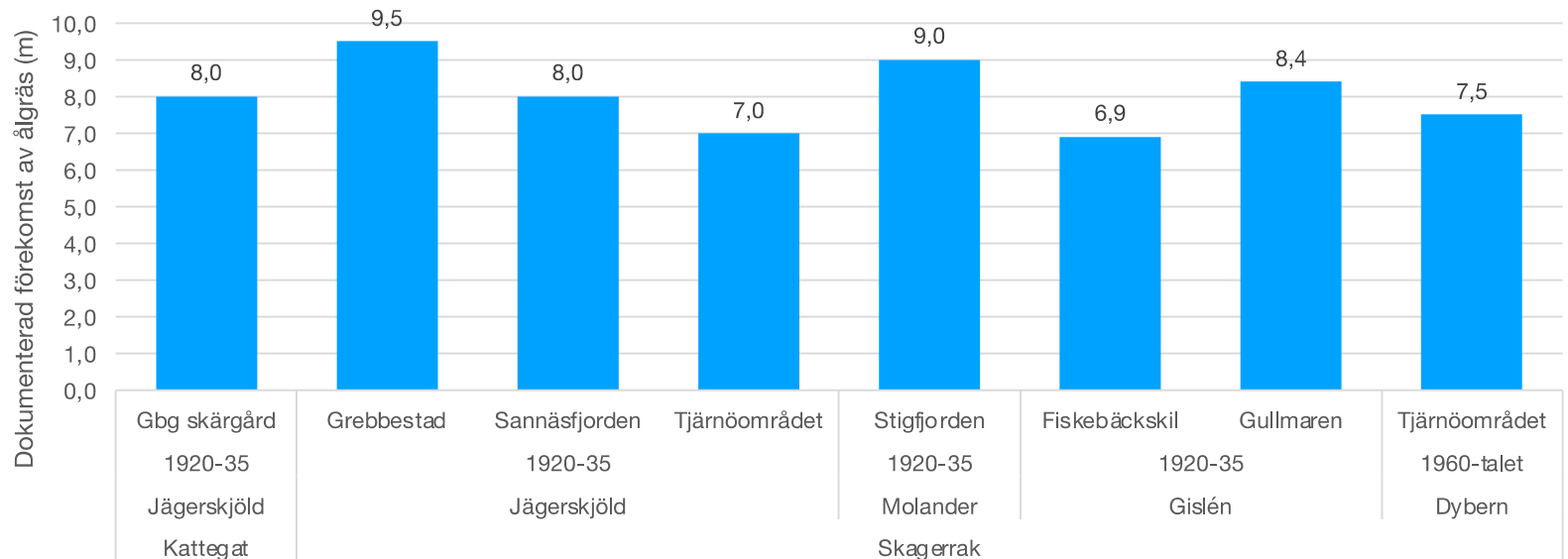
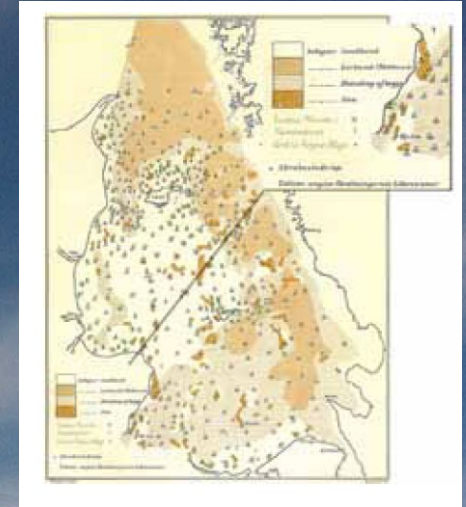
- Brett vetenskapligt stöd för respons på övergödning (sikdjup och näringsämnen) och viktig indikator i bland annat Danmark och Norge
- Rekommenderad av WATERS men det finns “remaining challenges”:
  - “...develop a method to account for variation due to natural gradients, most importantly salinity but also wave exposure”
  - “....implementation of the candidate indicators [require] that reference levels and class boundaries be defined...One way is to model the current relationships between the indicators and Secchi depth and to use historic Secchi depth data to set reference values..”

WATERS Gradientstudie

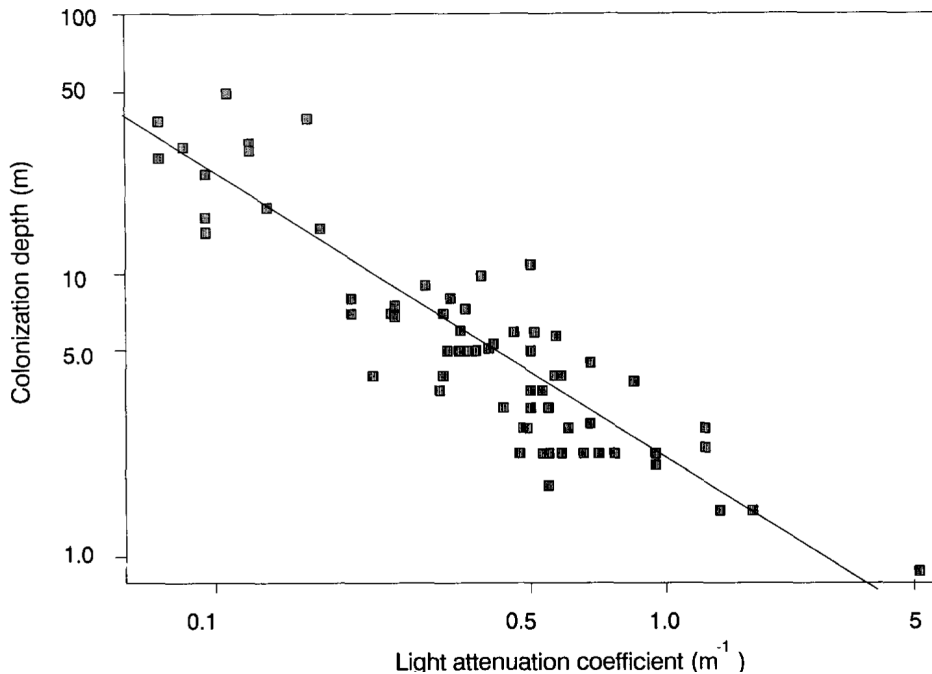
Historiska data på ålgräs

- Historiska observationer av *Zostera* är inte nödvändigtvis observationer av nedre utbredningsgränsen.
- Petersen 1880-talet gjorde observationer av *Zostera* i öppna Kattegat på upp till 20 m djup
- Kustnära observationer på 1920-1930 –talet av Jägerskjöld, Gislén och Molander. Dybern på 1960-talet. Bland dessa hittar man ofta *Zostera* på 7-9,5 m djup

Siktdjup och ålgräs

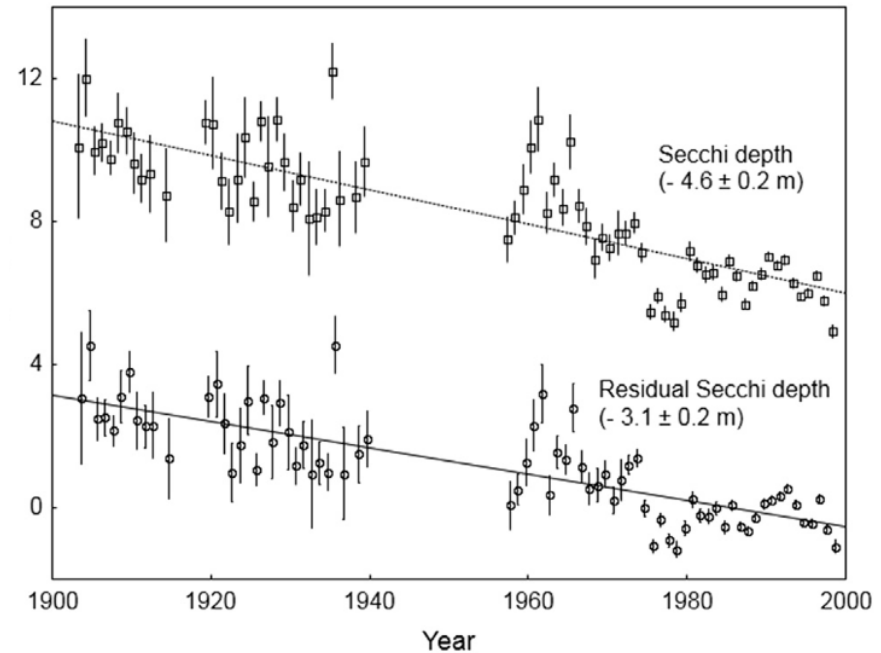
Starkt samband mellan siktdjup och nedre utbredningsgränsen för *Zostera*

Duarte 2002. *Environmental Conservation*
29 (2): 192–206

Minskande trend på siktdjup

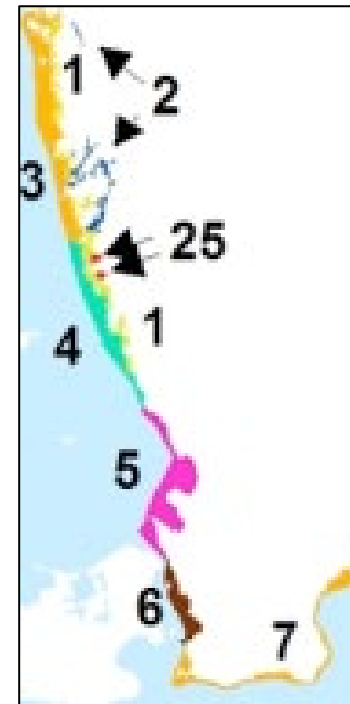
Obs! Ej kustnära data!

Dupont & Aksnes Estuarine, Coastal and
Shelf Science 131 (2013) 282e289

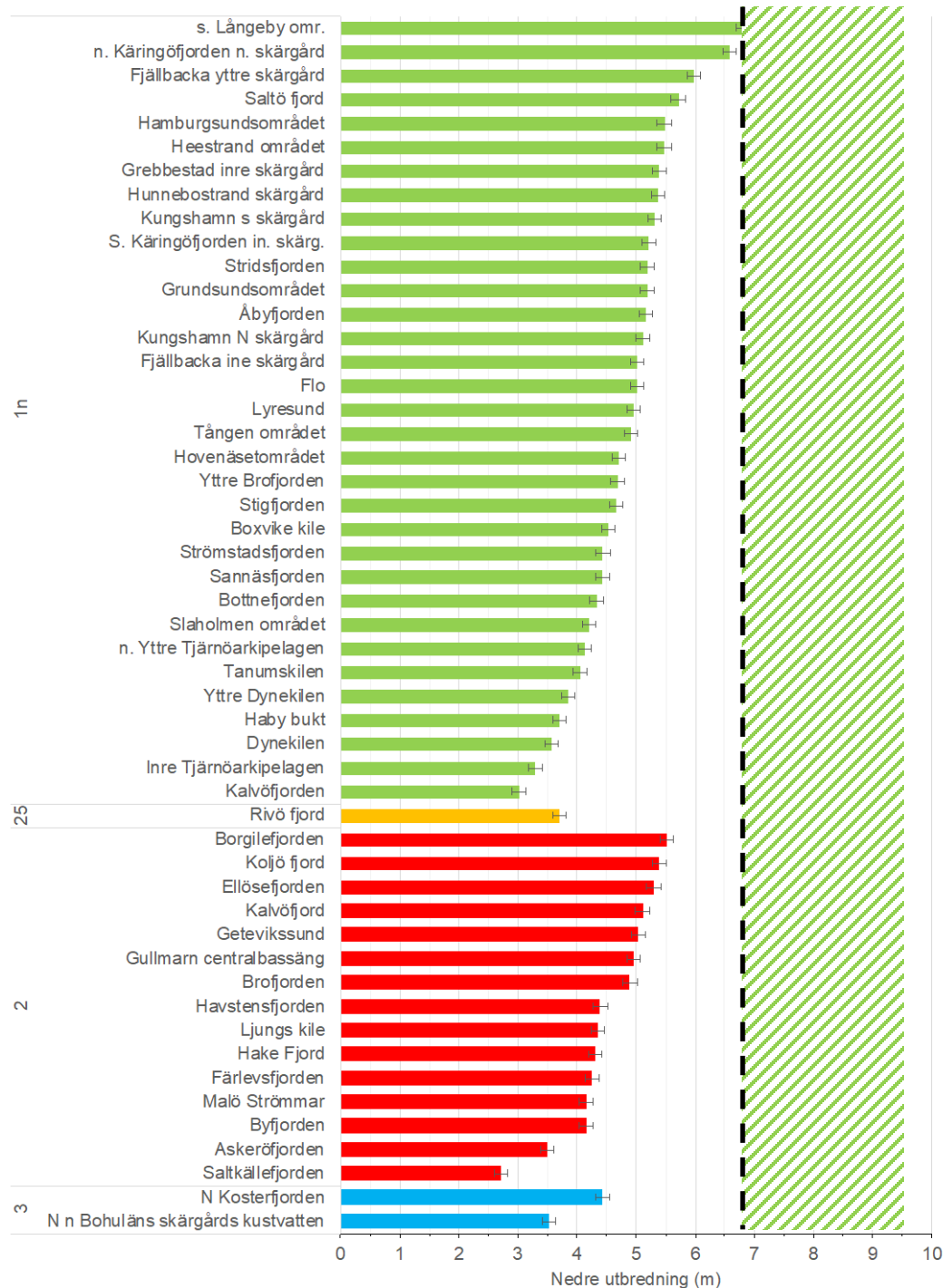
Eftersom $Z_d \approx \text{Secchi}_d$ bör vi förvänta oss förändringar i nedre utbredning av *Zostera* på 2-3 m från 20-30 talet!!

Programmets ålgräsdata

- Mätningar av ålgräsets nedre utbredningsgräns för olika typer varierar mellan 3,7 m (Göta och Nordre älvs estuarier) 6,6 m (Öresund)
- Historiska observationer främst i Skagerrak (1n, 2 och 3) låg på 7-9,5 m djup
- Variation mellan vattenförekomster inom typer!

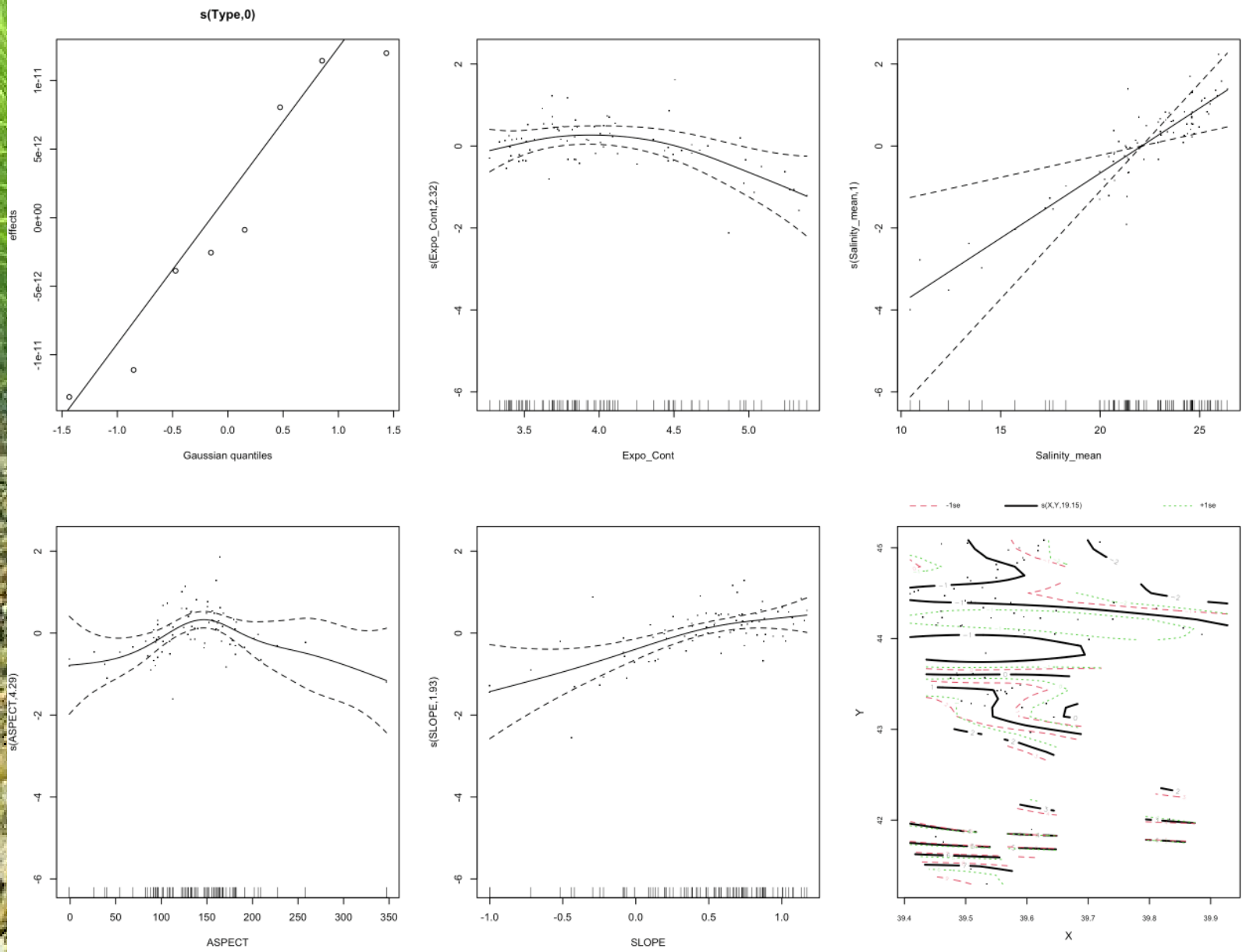
Typ	Antal VF
1n	30
1s	14
2	18
25	1
3	2
4	1
5	2
6	5

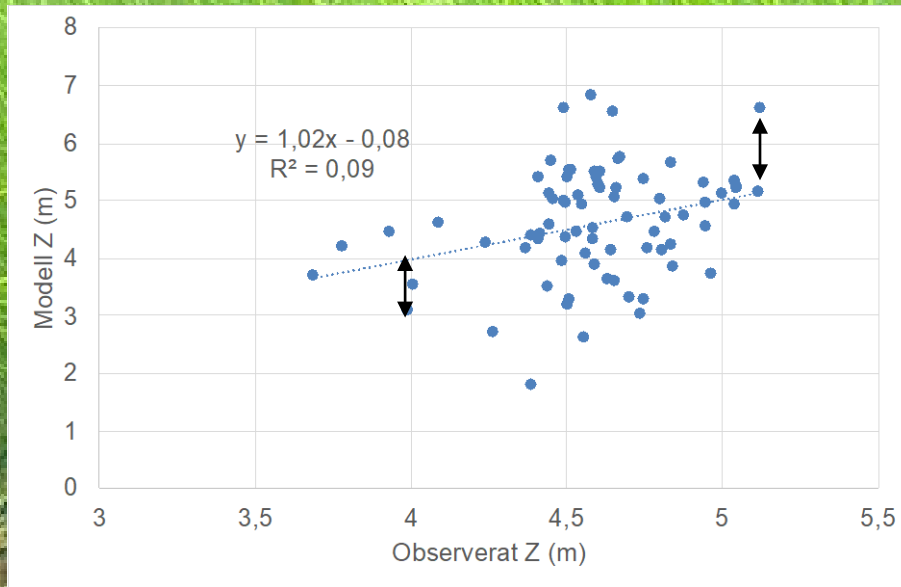
Skagerrak (Typ 1n, 2, 3 och 25)

- Medelvärden från programmets mätningar i enskilda vattenförekomster varierar mellan 2,7 m (Saltkällefjorden) 6,8 m (Långebyområdet)
- Medianvärdet (≈ 5 m) är 2-4 m lägre än de historiska observationerna
- Variation mellan och inom vattenförekomster sannolikt orsakade av naturliga faktorer och en framtida bedömningsgrund behöver kompensera för dessa

Hantering av naturlig variation

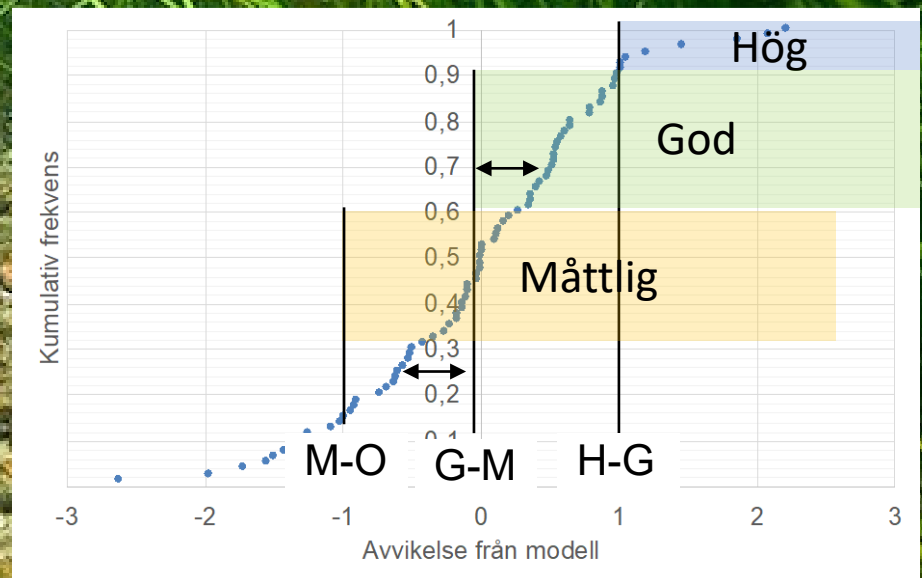

Hantering av naturlig variation

Observerat vs modell

Avvikelser från modell

Klassgränser i omgivande länder

	Sweden	Sweden				Norway			Denmark		
	West coast	East coast				Skagerak			Kattegatt		Example
	T. 1,2, 5 & 6	T. 10	T.11	T.14	T. 15	NEA10	NEA8	NEA9	OW 1 & 2	OW 3a & 3c	M2
Ref. value	X	X	X	X	X	X	X	X	12,2	10,9	5,6
High	8	6	8	7	7	9	7	5	11	9,8	5,0
Good	6	4	4	4	4	7	5	4	9	8,1	4,1
Moderate	>3	>2	>2	>2	>2	5	4	3	6,1	5,5	2,8
Poor	≤3	≤2	≤2	≤2	≤2	3	3	2	3,1	2,7	1,4
Bad	V	V	V	V	V						

- *Z. marina* ingår (teoretiskt) i MSMDI med statistiska klassgränser för typ 1,2 5 och 6
- Norge och Danmark har differentierade klassgränser baserat på vågexponering och havsområden

Slutligen...

- Det finns program med tillfredsställande precision för övervakning av ålgräs i Västerhavets vattendistrikt med avseende på vattenkvalitet med en allmänt accepterad indikator
- Historiska data på ålgräsets nedre utbredning har tagits fram för att hitta referensvärde tillsammans med data på siktdjup
- Klassgränser tas fram med hjälp av historiska data, modeller och gränser i omgivande länder.
- Förslag klart under våren. Vidare process med föreskrift och implamentering i bedömningsverktyg.